

adviesrapport

Activiteitenplan ontwikkeling Landgoed Prinzenbosch, Voorthuizen

Ontheffingsaanvraag ruimtelijke ingrepen Wet Natuurbescherming, onderdeel soortbescherming

Opdrachtgever

Nijhuis Bouw B.V.

Status

Definitief

Zuiderzeelaan 53
8017 JV Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Activiteitenplan ontwikkeling Landgoed Prinsenbosch, Voorthuizen

Subtitel

Ontheffingsaanvraag ruimtelijke ingrepen Wet Natuurbescherming, onderdeel soortbescherming

Projectcode

Datum

Status

23-205

3 juli 2023

Definitief

Auteur(s)

[REDACTED]

Modellering & GIS

[REDACTED]

Tweede lezer

[REDACTED]

Opdrachtgever

Nijhuis Bouw B.V.

©Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Peeters, S.A.M. (2023). Activiteitenplan ontwikkeling Landgoed Prinsenbosch, Voorthuizen. Ontheffingsaanvraag ruimtelijke ingrepen Wet Natuurbescherming, onderdeel soortbescherming. Rapport 23-205. Ecogroen bv, Arnhem.

0000000008

Inhoud

Algemene info	5
1. Werkzaamheden en planning	6
1.1 Projectgebied	6
1.2 Werkwijze te verrichten werkzaamheden	7
1.3 Planning werkzaamheden	7
2. Verbodsartikelen	8
2.1 Verbod op het opzettelijk doden of vangen van dieren	8
2.2 Verbod op het opzettelijk verstoren van dieren	8
2.3 Verbod op het opzettelijk vernielen en rapen van eieren van dieren	8
2.4 Verbod op het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen	8
2.5 Verbod op het opzettelijk plukken, verzamelen, afplukken, ontwortelen en vernielen van planten	8
3. Onderzoek	9
3.1 Methode inventarisatie	9
3.1.1 Eerder onderzoek	9
3.1.2 Onderzoek Ecogroen	9
3.2 Actualiteit inventarisatiegegevens	10
3.3 Locatie inventarisatie	10
4. Functie projectgebied	11
4.1 Verblijfplaatsen van das	11
4.2 Foerageergebied van das	11
4.3 Omgevingscheck	11
4.3.1 Habitatieisen en verblijfplaatsen	11
4.3.2 Vastgestelde burchten	12
5. Effecten	14
5.1 Effect werkzaamheden	14
5.1.1 Verblijfplaatsen	14
5.1.2 Foerageergebieden	14
5.2 Gunstige staat van instandhouding	15
5.2.1 Landelijke staat van instandhouding	15
5.2.2 Afbreuk staat van instandhouding	15
6. Maatregelen	16
6.1 Maatregelen	16
6.1.1 Algemeen	16
6.1.2 Fasering qua tijd	16
6.1.3 Inrichting gebied	17
6.2 Locatie maatregelen	17
6.3 Effectiviteit maatregelen	17

7.	Alternatieven en belang	18
7.1	Alternatieve locatie	18
7.2	Alternatieve inrichting	18
7.3	Alternatieve werkwijze	18
7.4	Alternatieve planning	18
7.5	Belang	19
	Geraadpleegde bronnen	20

Bijlagen

Bijlage 1 - Actualisatie onderzoek SAB en Els & Linde 2023

Bijlage 2 - Kaart das projectgebied

Bijlage 3 - Overzichtskaat omgevingscheck das

Algemene info

Projectnaam: Ontwikkeling Landgoed Prinsenbosch

Aanvrager: Nijhuis Bouw B.V.

Nijhuis Bouw B.V. heeft het voornemen om 15 villa's binnen landgoed Prinsenbosch bij Voorthuizen te realiseren. In singels binnen het projectgebied zijn burchten van de in de Wet natuurbescherming beschermde das aanwezig. Ook zijn de toekomstige kavels (grasland) beperkt in gebruik als foerageergebied door das.

Vanaf 2019 is door SAB en door Els & Linde onderzoek uitgevoerd om na te gaan welke functie het beoogde woongebied heeft voor dassen. In 2023 is Ecogroen aangehaakt om het onderzoek te actualiseren ten behoeve van aanvraag van een ontheffing Wet natuurbescherming, onderdeel soorten. Uit de onderzoeken blijkt dat het projectgebied door één á twee dassen bewoond wordt en dat drie bijburchten, twee vluchtpijpen en weinig geschikt foerageergebied aanwezig zijn. In samenwerking met Nijhuis Bouw B.V. (vertegenwoordigd door OntwikkelingsMaatschappij Apeldoorn) heeft Ecogroen een plan uitgewerkt om zorgvuldig om te gaan met de aanwezige dassen. Doel is om te voorkomen dat overtreding van de Wet natuurbescherming plaatsvindt.

In voorliggend activiteitenplan gaan we in op de das waarvoor ontheffing nodig is. Op basis van het uitgevoerde onderzoek verwachten we geen overige soorten waarvoor ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is.

1. Werkzaamheden en planning

1.1 Projectgebied

Nijhuis Bouw B.V. heeft het voornemen om ten noordoosten van Voorthuizen 15 villa's te realiseren op Landgoed Prinsbosch (zie figuur 1.1). Aan de westzijde van het projectgebied bevindt zich de Hunnenweg met aan de overzijde agrarische bebouwing en grasland. Aan de noordzijde is het projectgebied deels begrensd door een groensingel met daarachter agrarische bebouwing, deels grenst het aan grasland. Aan de oostzijde bevindt zich een recreatiepark, afgescheiden door een groensingel en een hekwerk. Zuidelijk grenst het projectgebied deels aan de voormalige golfbaan Edda Huzid en deels aan een perceel met bosschage en grasland.

Het projectgebied bestaat overwegend uit periodiek door schapen beweide grasland. Het projectgebied wordt doorsneden door een verharde weg, een sloot en een groensingel. In totaal is het projectgebied circa 7,3 hectare groot.

Figuur 1.1 Ligging projectgebied (rode figuur). Bron achtergrond PDOK.

1.2 Werkwijze te verrichten werkzaamheden

Het voornemen is om binnen het projectgebied het landgoed met 15 vrijstaande villa's te realiseren, conform het vigerende bestemmingsplan. De groensingels binnen het plangebied blijven behouden en worden door een hekwerk afgescheiden van de woonkavels. Ook blijft centraal in het projectgebied een strook grasland bestaan. De bestaande infrastructuur blijft behouden. In figuur 1.2 is de toekomstige verkaveling weergegeven.

Figuur 1.2 Verkaveling Landgoed Prinsenbosch. Bron OMA.

1.3 Planning werkzaamheden

De start van de ontwikkeling van Landgoed Prinsenbosch is gepland in de periode van Q4-2023. De ontwikkeling loopt naar verwachting door tot in 2028. Hierbij wordt rekening gehouden met de kwetsbare voorplantingsperiode van das door binnen 20 meter van de burchten geen werkzaamheden uit te voeren in de periode van december tot en met juni.

Een ontheffing wordt aangevraagd voor een periode van maximaal 7 jaar (1 oktober 2023 tot en met 30 maart 2030). Hierbij is rekening gehouden met voorbereidende werkzaamheden en een eventuele uitloop van werkzaamheden als gevolg van onvoorziene omstandigheden.

2. Verbodsartikelen

2.1 **Verbod op het opzettelijk doden of vangen van dieren**

Niet van toepassing.

2.2 **Verbod op het opzettelijk verstoren van dieren**

Niet van toepassing. Er is geen sprake van opzettelijke verstoring, omdat alle nodige maatregelen worden genomen om verstoring te voorkomen (o.a. afschermen en afstand houden tot de verblijfplaatsen en niet werken tussen zonsondergang en -opkomst).

2.3 **Verbod op het opzettelijk vernielen en rapen van eieren van dieren**

Niet van toepassing.

2.4 **Verbod op het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen**

Niet van toepassing. Alle verblijfplaatsen blijven behouden en worden ingepast.

2.5 **Verbod op het opzettelijk plukken, verzamelen, afplukken, ontwortelen en vernielen van planten**

Niet van toepassing.

3. Onderzoek

3.1 Methode inventarisatie

3.1.1 Eerder onderzoek

Het projectgebied is in de periode van december 2018 – maart 2019 onderzocht door SAB, onder meer met vier cameravallen die zijn geplaatst op 18 december 2018 en zijn verwijderd op 11 maart 2019. Daarnaast is het projectgebied in januari 2022 nogmaals onderzocht door Els & Linde. De resultaten van de onderzoeken zijn geactualiseerd in een rapportage van Els & Linde en SAB (SAB, 2023). Deze rapportage is opgenomen in bijlage 1.

3.1.2 Onderzoek Ecogroen

In april en mei 2023 is door Ecogroen een aanvullend onderzoek uitgevoerd. Gestart is met bureau-onderzoek om alle relevante documenten door te nemen waaronder de onderzoeksresultaten van de eerdere onderzoeken. Daarnaast is de NDFF geraadpleegd om na te gaan of op basis van bekende waarnemingen burchten en territoria van das bepaald kunnen worden in de omgeving van het projectgebied.

Door middel van een veldbezoek op 21 april 2023 (14°C, droog en bewolkt, matige wind) is het terreingebruik van das binnen het projectgebied in kaart gebracht. Hierbij heeft de focus gelegen op aanwezige verblijfplaatsen, foerageergebieden en wissels in het projectgebied.

Een afstand van 500 meter tot 750 meter vanaf een burcht wordt doorgaans aangehouden als gebied waarbinnen gefoerageerd wordt (BIJ12, 2017). Daarom is bij veldbezoeken op 17 en 24 mei 2023 (resp. 13°C, droog, zonnig, weinig wind en 16°C, droog, half bewolkt, weinig wind) een omgevingscontrole uitgevoerd, waarbij binnen een gebied van ca. 1.000 meter rondom de burcht in het projectgebied het landgebruik vlakdekkend in kaart is gebracht. Ook zijn in dit gebied andere burchten en vluchtpijpen gezocht. Daarnaast zijn binnen een zone van 3 kilometer van de burcht in het projectgebied bekende waarnemingen van dassen en overige kansrijke burchtlocaties nagelopen om dassenburchten in de omgeving te vinden. De resultaten zijn met behulp van GPS in kaart gebracht.

De geschiktheid van percelen als foerageergebied is als volgt ingedeeld:

- Geschikt foerageergebied (bemeste graslanden waar het gehele jaar voedsel te vinden is).
- Periodiek geschikt foerageergebied (bijvoorbeeld maisakkers waar slechts een deel van het jaar voedsel te vinden is).
- Weinig geschikt foerageergebied (loofbossen en niet bemeste graslanden en paarden- en schapenweiden waar weinig voedsel te vinden is)

- Ongeschikt foerageergebied (met name wegen, verhardingen, paardenbakken en akkers waar geen voedsel te vinden is).

3.2 Actualiteit inventarisatiegegevens

Het onderzoek is uitgevoerd in april/mei 2023.

3.3 Locatie inventarisatie

Het projectgebied en de directe omgeving (zie figuur 1.1) zijn geheel onderzocht. Bij de raadpleging van de NDFF (NDFF, 2023) zijn gegevens afkomstig uit een groter gebied (zone van circa 3 kilometer) rondom het projectgebied meegenomen.

4. Functie projectgebied

4.1 Verblijfplaatsen van das

- a. In de houtsingels centraal in het projectgebied zijn op 21 april 2023 drie bijburchten en twee vluchtpijpen van das aangetroffen (zie bijlage 2). Twee bijburchten bestaan uit drie pijpen en één uit één pijp, waarvan de meest oostelijke bijburcht regelmatig belopen is. De vluchtpijpen betreffen enkelvoudige pijpen. In 2019 zijn op beelden van drie camera's maximaal één das waargenomen, één camera bevatte beelden van 2 dassen. Het gebruik van het projectgebied is hiermee aangetoond. Door het projectgebied lopen wissels door de houtsingels, met enkele verbindingen door het grasland.
- b. Op grond van fotobeelden wordt een populatieomvang binnen het projectgebied verwacht van één tot twee exemplaren.
- c. De dieren in het territorium maken onderdeel uit van een netwerk van allerlei territoria van dassenfamilies in de omgeving. De verwachting is dat de clan die gebruik maakt van het projectgebied hoort bij de hoofdburcht op het golfterrein (zie omgevingscheck das in bijlage 3).

4.2 Foerageergebied van das

In het projectgebied zijn houtsingels en grasland aanwezig die weinig geschikt zijn als foerageergebied voor das (zie bijlage 3). De graslanden worden periodiek begraaasd door schapen en er is een zandige, ruderaal vegetatie aanwezig.

4.3 Omgevingscheck

4.3.1 Habitatieisen en verblijfplaatsen

De grootte van een dassenterritorium is afhankelijk van het voedselaanbod en dus van de kwaliteit van het leefgebied. De grootte varieert van 30 tot 150 hectare in optimaal gebied, en van 150 tot 600 hectare in marginaal gebied. Het foerageergebied van een das ligt tot ongeveer 1,5 tot 12 kilometer van de burcht. Er moet voldoende foerageergebied liggen binnen 500 meter tot enkele kilometers. Belangrijke onderdelen zijn dan delen waar het hele jaar eten te vinden is, zoals graslanden met gras korter dan 5 centimeter. Alleen dan kan een das voldoende wormen vinden. Als koeien op deze graslanden grazen, dan keert een das de koeienvlaaien om, om mestkevers en dergelijke te vinden. Ook in bossen en bosjes kan hij het hele jaar voedsel vinden. Er zijn ook onderdelen, zoals (maïs)akkers, hoogstamboomgaarden en ruigten, die in een bepaald deel van het jaar geschikt zijn om voedsel in te zoeken. Daarnaast worden drie burchten onderscheiden:

- Hoofdburchten zijn in de regel relatief groot en zijn het grootste deel van het jaar in gebruik. De hoofdburcht is meestal de plek waar de jongen worden geboren. Er zijn ook permanent bewoonde burchten bekend met maar één holingang.
- Bijburchten zijn vaak alleen op bepaalde momenten in gebruik, bijvoorbeeld als vluchtplak bij verstoring van de hoofdburcht. Ook kan de bijburcht door jong volwassen dassen worden gebruikt in de periode dat ze worden verstoten uit het territorium, of door het mannetje die in het voorjaar vanuit deze burcht zijn territorium beter kan verdedigen. Als er jongen geboren zijn, verjaagt het vrouwtje het mannetje vaak tijdelijk naar een ander gedeelte van de hoofdburcht, of uit de burcht. Hij verhuist dan tijdelijk naar een bijburcht. Ook het vrouwtje kan haar jongen grootbrengen in een bijburcht, wat het verschil tussen hoofd- en bijburcht weer vervaagt. Het voedselaanbod in de directe omgeving speelt een grote rol. Dassen wonen het liefst zo dicht mogelijk bij hun voedsel. Ze kunnen, ook tijdelijk, verhuizen naar een bijburcht in de directe omgeving van bijvoorbeeld een maïsakker als de jonge, nog zachte maïskolven aan het ontspruiten zijn.
- Vluchtpijpen liggen verspreid over het territorium. Zoals de naam doet vermoeden, worden ze bij dreigend gevaar gebruikt om in te schuilen. Aan de rand van een territorium hebben de vluchtpijpen ook een geurfunctie en bakenen zij het territorium af. Er zijn gevallen bekend dat een vrouwtje een vluchtpijp in gebruik heeft genomen om haar jongen te werpen.

Een bijburcht of een vluchtpijp kan in een korte periode uitgroeien tot hoofdburcht, en een hoofdburcht kan in verval raken en alleen nog als vluchtpijp in gebruik blijven (BIJ12, 2017).

4.3.2 **Vastgestelde burchten**

Naast de bekende burchten en pijpen (zie paragraaf 4.1) in het projectgebied zijn op 17 en 24 mei 2023 nog 6 locaties met hoofdburchten vastgesteld:

- Op voormalig golfterrein Edda Huzid ten zuiden van het projectgebied zijn twee burchten aangetroffen: een hoofdburcht met vijf pijpen en een bijburcht met twee pijpen. Deze burchten bevinden zich hemelsbreed op circa 550 meter (en 1.100 meter loopafstand vanwege een tussenliggend recreatieterrein) van het projectgebied.
- In een bosje bij Prinsenweg, op circa 1.400 meter afstand van het projectgebied, wordt op basis van informatie van bewoners een hoofdburcht verwacht. Dit bosje mocht niet worden geïnspecteerd. Een bewoner van landgoed Prinsenkamp meldde dat er een burcht zit en dat hij ook jongen heeft gezien. De bewoonster van Prinsenweg nr. 30 bevestigde dat er dassen in het bosje zitten.
- De grootste burcht bevindt zich ten zuidoosten van B&B Klein Koestapel, dit is de grootste vastgestelde hoofdburcht (zie afbeelding 4.1). De afstand van deze hoofdburcht tot het projectgebied is circa 1.500 meter.
- Op circa 2.500 meter van het projectgebied is een hoofdburcht met 8 vers belopen pijpen aangetroffen bij landgoed Boeschoten.
- In een bosje bij de Veenhuizerveldweg nr. 42 op circa 950 meter van het projectgebied is eveneens een hoofdburcht met 8 belopen pijpen vastgesteld.

De locaties zijn op kaart weergegeven in bijlage 3.

Figuur 4.1 Grote kraamburcht bij B&B Klein Koestapel. Foto Ecogroen.

5. Effecten

De effectbeoordeling is gebaseerd op het kennisdocument van das (BIJ12, 2017).

5.1 Effect werkzaamheden

5.1.1 Verblijfplaatsen

Hoofdburcht en bijburcht golfterrein

Door de realisatie van de villa's op het landgoed Prinsenbosch blijven de hoofdburcht en bijburcht op het aangrenzende golfterrein behouden. Door de grote afstand (>500 meter hemelsbreed en >1.100 meter loopafstand) is daarnaast geen sprake van verstoring van burchten door aanleg en gebruik van de villa's.

Bijburchten, vluchtpijpen en wissels projectgebied

Door de realisatie van de villa's op het landgoed Prinsenbosch blijven de bijburchten en vluchtpijpen in het projectgebied eveneens behouden. Tijdens de realisatie van de villa's worden voorzorgsmaatregelen genomen om te zorgen dat de bijburchten en vluchtpijpen kunnen blijven functioneren o.a. door de verblijfplaatsen en houtsingels tijdens de werkzaamheden af te schermen met een hekwerk, bebouwing op minimaal 20 meter afstand van burchten en vluchtpijpen te situeren en terughoudend te zijn met betreding van de zones binnen 20 meter rond de bijburchten en vluchtpijpen (zie hoofdstuk 6). Betreding binnen de 20 meter zone rond de burchten en vluchtpijpen blijft per verblijfplaats beperkt tot maximaal enkele uren (alleen bij het verwijderen en aanbrengen van hekwerken). Daarnaast vinden de werkzaamheden alleen bij daglicht plaats, waardoor wissels 's nachts gebruikt kunnen blijven worden. Hierdoor blijven de bijburchten en vluchtpijpen functioneel en worden geen verblijfplaatsen verlaten of minder gebruikt. Na ingebruikname van de villa's zijn de bijburchten en vluchtpijpen en de wissels in de houtsingels adequaat afgeschermd (door een hekwerk of beplanting).

5.1.2 Foerageergebieden

Foerageergebied hoofdburcht en bijburcht golfterrein

Het projectgebied ligt buiten een zone van 500 meter afstand van de hoofdburcht en bijburcht op het golfterrein (en andere hoofdburchten: zie bijlage 3). Hierdoor zijn binnen het projectgebied geen foerageergebieden aanwezig die zijn aan te merken als essentieel foerageergebied. Bovendien is door aanwezigheid van houtsingels en niet bemeste schapenweiden alleen sprake van weinig geschikte foerageergebieden binnen het projectgebied. Binnen een zone van 1.000 meter van de burchten blijven elders op de golfbaan en op omringende agrarische percelen voldoende alternatieve foerageergebieden beschikbaar. De aanleg en het gebruik van de villa's leiden niet tot verlies van essentiële foerageergebieden die leiden tot het verlaten of verminderd gebruik van hoofdburchten van das.

Foerageergebied bijburchten en vluchtpijpen projectgebied

Door de aanleg en gebruik van de villa's gaat in totaal 4,7 hectare weinig geschikt foerageergebied verloren in de vorm van graslandpercelen in het projectgebied. De graslandpercelen in het projectgebied bestaan uit onbemest, schraal en zanderig grasland dat een deel van het jaar wordt begraasd door schapen. Hierdoor zijn de graslandpercelen (en bouwkvavels voor de villa's) weinig interessant voor regenwormen, de belangrijkste voedselbron voor dassen. De geringe waarde van het projectgebied als foerageergebied blijkt ook uit het onderzoek van Els & Linde, SAB en Ecogroen, waarbij nauwelijks foerageersporen van das in de graslandpercelen zijn aangetroffen. Door uitvoering van de werkzaamheden tussen zonopkomst en zonsondergang is het voor das mogelijk om in de nachtelijk uren ongestoord te kunnen foerageren binnen het projectgebied op locaties die (nog) niet zijn ingericht. De belangrijkste geschikte foerageergebieden van dassen binnen het projectgebied liggen echter buiten het projectgebied en deze blijven alle behouden. Geschikte foerageergebieden zijn vooral westelijk van de Hunnenweg aanwezig.

De aanleg en het gebruik van de villa's leiden niet tot verlies van essentiële foerageergebieden die leiden tot het verlaten of minder gebruik van de vluchtpijpen en bijburchten in het projectgebied.

5.2 **Gunstige staat van instandhouding**

5.2.1 ***Landelijke staat van instandhouding***

De landelijke staat van instandhouding en de provinciale staat van instandhouding van das is 'gunstig' (BIJ12, 2017; Goutbeek, 2018).

5.2.2 ***Afbreuk staat van instandhouding***

De functionaliteit van de leefomgeving van das is niet in het geding en daarnaast is geen sprake van afbreuk aan de gunstige instandhouding van das. De aanwezige verblijfplaatsen blijven gehandhaafd en de verstoringzone rond de verblijfplaatsen (20 meter) en blijft vrij van bebouwing. Bovendien wordt tijdens de uitvoering van de aanlegwerkzaamheden gezorgd dat de verblijfplaatsen worden afgeschermd om verstoring te voorkomen en 's nachts niet te werken.

6. Maatregelen

6.1 Maatregelen

6.1.1 Algemeen

1. Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin alle te nemen maatregelen worden vastgelegd. Betreffend ecologisch werkprotocol is op de locatie aanwezig en onder alle betrokken partijen bekend. Werkzaamheden worden aantoonbaar conform dit protocol uitgevoerd.
2. De werkzaamheden worden begeleid door een gekwalificeerde ecologisch toezichthouder met kennis op het gebied van das.
3. Afwijking van het protocol is alleen mogelijk na overleg met de ecologisch toezichthouder.
4. Door de ecologisch toezichthouder wordt een ecologisch logboek bijgehouden. Hierin worden maatregelen vastgelegd, bedoeld om schade aan beschermde soorten te voorkomen. Daarbij wordt omschreven welke soort betrokken was en welke maatregelen zijn genomen op welke datum en locatie. Op deze manier kan in geval van handhaving eenvoudig worden aangetoond dat er zorgvuldig gewerkt wordt.
5. Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt door of in opdracht van de ecologisch toezichthouder een veldcontrole uitgevoerd in het gehele projectgebied om na te gaan of en waar zich broedende vogels ophouden. Indien de werkzaamheden starten in het broedseizoen van vogels, dan zullen aanvullende veldcontroles uitgevoerd worden.
6. Bij het (onverwacht) aantreffen van strikt beschermde soorten - vooral nesten van broedvogels - worden de betreffende werkzaamheden direct gestaakt en wordt direct contact gezocht met de ecologisch toezichthouder (of uitvoerder). Vervolgens wordt in overleg bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd.

6.1.2 Fasering qua tijd

7. Bij gebruik van bouwverlichting worden houtsingels en grasland niet verlicht. In periodes waarin geen werkzaamheden plaatsvinden ('s nachts, weekenden en andere werkvrije periodes) wordt de verlichting uitgeschakeld om verstoring van dassen te minimaliseren.
8. Werkzaamheden vinden uitsluitend bij daglicht plaats.
9. Gebruik afzetlint om de verstoringzone van 20 meter rond de verblijfplaatsen af te bakenen. Het is niet toegestaan om zich zonder toestemming van de ecologisch toezichthouder te begeven in de afgebakende gebieden.
10. Werkzaamheden binnen 20 meter van de bijburchten en vluchtpijpen (verwijderen en aanbrengen hekken: zie punt 12) worden uitgevoerd in de periode juli tot november, buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van das. De werkzaamheden worden in een korte periode van maximaal enkele dagen uitgevoerd.

6.1.3 Inrichting gebied

11. De bouwvlakken waarbinnen de woningen conform het vigerende bestemmingsplan gebouwd moeten worden, bevinden zich op een afstand van meer dan 20 meter van de verblijfplaatsen van de das.
12. Voor de groensingels met daarin de bijburchten, vluchtpijpen en (grotendeels) de wissels wordt in de koopovereenkomsten contractueel vastgelegd (met zogenaamde kwalitatieve verplichtingen) dat de groensingels gehandhaafd moeten worden en dat betreding door honden verboden is. Beide op straffe van een boete bij niet-nakoming. Kopers worden verplicht om deugdelijke maatregelen te treffen om betreding van de groensingels door huisdieren te voorkomen. N.B. Daarboven geldt voor de groensingels (publiekrechtelijk) een aanlegvergunningstelsel, op grond waarvan de groensingels niet zonder vergunning gekapt en/of gerooid, vergraven, geëgaliseerd en opgehoogd mogen worden.
13. Verlichting bij infrastructuur, woningen en tuinen wordt zo gericht dat de houtsingels 's nachts niet worden verlicht.
14. Rondom de bijburchten en vluchtpijpen wordt bestaand dicht stekelig groen ingepast. Waar dicht stekelig groen ontbreekt wordt deze nieuw aangeplant om de bijburchten/ vluchtpijpen af te schermen van de nieuwe woningen (met name het zuidelijk deel van kavels 12 t/m 15). Aan te planten dicht stekelig groen (zone van 3-5 meter rondom de bijburchten/vluchtpijpen) bestaat uit soorten als meidoorn, sleedoorn en hondsroos.
15. Aan de westzijde van de sloot wordt een ruigtestrook (3-5 meter breed) gecreëerd die kan dienen als vervanging voor de wissel aan de oostzijde van de sloot ter hoogte van kavel 4 en 9. De ruigtestrook wordt aan de zuidzijde van de greppel doorgetrokken tot aan de Hunnenweg om dassen een geschikte wissel te bieden naar foerageergebieden aan de overzijde van de Hunnenweg (westelijk van de Hunnenweg).

6.2 Locatie maatregelen

De maatregelen vinden plaats binnen het projectgebied dat is aangegeven in figuur 1.1.

6.3 Effectiviteit maatregelen

De maatregelen voor das worden effectief geacht, omdat deze conform het kennisdocument van das worden uitgevoerd (BIJ12, 2017).

7. Alternatieven en belang

7.1 Alternatieve locatie

De realisatie van het landgoed en de 15 villa's is locatiegebonden en kan niet op een andere plek worden uitgevoerd. In het bestemmingsplan is de aanleg op deze locatie mogelijk gemaakt.

7.2 Alternatieve inrichting

Bij de inrichting van het landgoed is rekening gehouden met de aanwezigheid van das door de verblijfplaatsen in te passen en te kiezen voor een inrichting van het landgoed die ruimtelijk zo goed mogelijk is afgestemd op behoud van de foerageermogelijkheden voor das.

7.3 Alternatieve werkwijze

Een alternatieve werkwijze is niet aan de orde. Voor de das (en broedende vogels) worden alle nodige voorzorgsmaatregelen genomen om schade tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en de gebruiksfase tot een minimum te beperken.

7.4 Alternatieve planning

De planning is volledig aangepast aan de functies die het projectgebied heeft voor das en broedende vogels. De werkzaamheden vinden plaats in de ecologisch meest gunstige periode.

7.5 Belang

De ontheffing wordt aangevraagd op basis van Wet natuurbescherming artikel 3.10 lid 2a:

In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.

In het bestemmingsplan waarin het projectgebied valt is de realisatie van het landgoed al in 2010 opgenomen. Sindsdien is de behoefte en noodzaak voor uitbreiding van het aantal woningen in Nederland, de provincie Gelderland en de gemeente Barneveld alleen maar toegenomen. Dit plan past in het vigerende bestemmingsplan en leidt tot een bijdrage in de opgave om het aantal woningen in Nederland met 900.000 uit te breiden.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BIJ12 (2017). Kennisdocument Das. Versie 1.0 – juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Goutbeek, A.B. (2018) De Staat van Instandhouding. Factsheet voor 25 soorten in Gelderland. Rapport 079761421 B. Arcadis. Arnhem.

Kruuk, H. (1989). The social badger. Ecology and behaviour (1ste editie). Oxford University Press.

SAB (2023). Desktopactualisatie das Wet natuurbescherming. Voorthuizen, Prinsenbosch. Projectnummer 180287.03, SAB. 7 maart 2023.

Internet

NDFF (2023). Uitvoerportaal Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Geraadpleegd op 14 april 2023.

Bijlagen

Bijlage 1

Actualisatie onderzoek SAB en Els & Linde 2023

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

Desktopactualisatie das Wet natuurbescherming

Voorthuizen, Prinsenbosch

Ontwikkelingsmaatschappij Apeldoorn B.V.

Datum: 7 maart 2023
Projectnummer: 180287.03

0000000029

INHOUD

1	Inleiding	3
2	Plangebied	4
2.1	Ligging	4
2.2	Huidige situatie	5
2.3	Toekomstige situatie	6
3	Wettelijk kader	8
3.1	Verboden en zorgplicht	8
3.2	Opzetvereiste	9
3.3	Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing	9
4	Ecologie van de das	10
4.1	Biotoop	10
4.2	Voedsel	10
4.3	Verblijfplaatsen	10
4.4	Wissels	11
4.5	Sociale structuur	11
4.6	Verstoring	11
5	Onderzoeken	12
5.1	Onderzoek SAB	12
5.2	Onderzoek Els & Linde	13
6	Resultaten	14
6.1	Onderzoek SAB	14
6.2	Onderzoek Els & Linde	15
7	Essentiële elementen in plangebied	16
8	Maatregelen	17
8.1	Mitigatie	17
8.2	Ecologisch werkprotocol	18
8.3	Zorgplicht	19
9	Conclusies en aanbevelingen	20
10	Bronnen	21

Bijlage 1, methode dassenonderzoek SAB

Bijlage 2, resultaten dassenonderzoek SAB

1 Inleiding

Binnen Landgoed Prinsenbosch aan de Hunnenweg in Voorthuizen zullen particuliere kavelkopers vijftien woningen gaan realiseren.

Het project kent een lange voorgeschiedenis. Voor 1999 bestond het plangebied volledig uit weiland. In 1999 werd de huidige groen- en infrastructuur aangelegd, waarna in de periode 2000 – 2005 een asielzoekerscentrum met een capaciteit van 500 personen op de locatie gevestigd was.

Luchtfoto aanlegfase AZC. Bron: Skyline.

In 2009 werd ten behoeve van het project het bestemmingsplan Hunnenweg I vastgesteld, in het kader waarvan een forse binnen- en buitenplanse natuurvereeniging overeengekomen en gerealiseerd werd. Dit bestemmingsplan werd geactualiseerd met het vigerende bestemmingsplan Grenscorrecties, dat in 2020 onherroepelijk vastgesteld werd.

In het verleden is herhaaldelijk natuuronderzoek gedaan. Hierbij zijn dassen(burchten) aangetroffen in de groensingels die ooit in het kader van de realisatie van Landgoed Prinsenbosch aangeplant werden (en behouden blijven). In 2018/2019 voerde SAB, in het kader van een alternatief plan met 39 woningen, waarvoor het bestemmingsplan uiteindelijk niet vastgesteld werd door de gemeenteraad, een nader onderzoek uit naar de aanwezigheid van de das in het plangebied. Begin 2022 hebben ecologen van bureau Els & Linde het plangebied, in het kader van het huidige plan met de vijftien woningen, nogmaals gecontroleerd op de aanwezigheid van de das en advies uitgebracht over de te treffen maatregelen in het kader van de planrealisatie. Nadien zijn in het plangebied bouwrijp- en snoeiwerkzaamheden uitgevoerd, waarbij ook enkele mitigerende maatregelen voor de das getroffen zijn. Deze werkzaamheden zijn onder ecologische begeleiding van Els & Linde uitgevoerd.

In dit rapport zijn de planinformatie, de onderzoeksresultaten van SAB en de bevindingen en adviezen van Els & Linde geïntegreerd en daar waar nodig geactualiseerd.

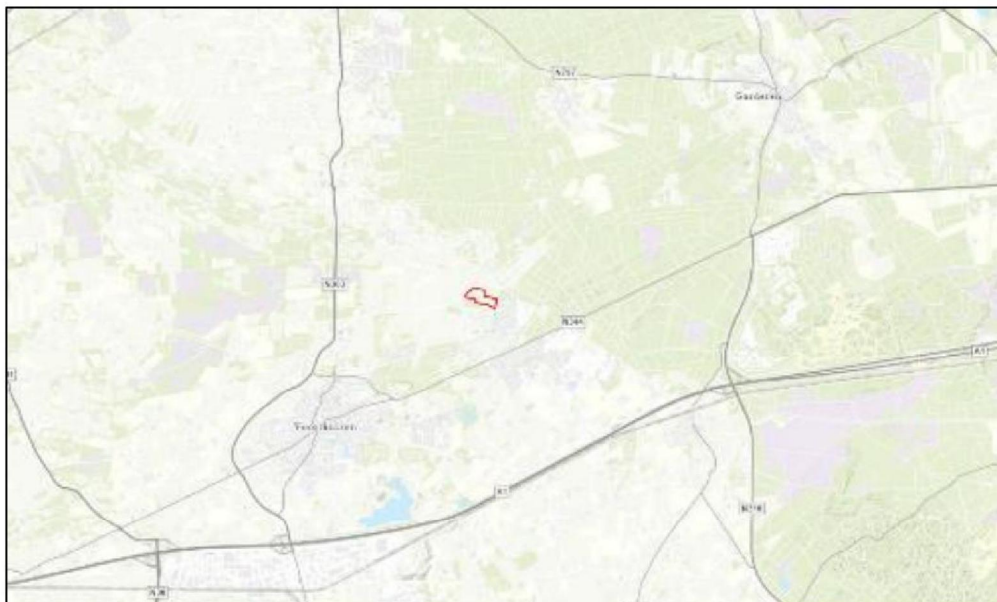
2 Plangebied

2.1 Ligging

Het plangebied bevindt zich in het buitengebied van Voorthuizen, gemeente Barneveld, provincie Gelderland. De omgeving van Voorthuizen kenmerkt zich door de ligging in de Gelderse Vallei aan de rand van de Veluwe. Rond het dorp liggen verschillende bos- en heidegebieden en veel agrarische gronden.

Het plangebied ligt in het buitengebied ten noordoosten van het dorp. Rondom het plangebied liggen enkele boerderijen en agrarische bedrijven. Ten zuiden van het plangebied ligt een voormalig golfterrein, waar tegenwoordig de natuur haar vrije gang gaat, en een weiland. Ten oosten van het plangebied liggen weilanden en begint, op ruim 360 meter afstand, Natura 2000-gebied De Veluwe. Aan de noordzijde grenst het plangebied aan een weiland en een agrarisch bedrijf. Het plangebied wordt in het westen begrensd door de Hunnenweg, met aan de overzijde enkele boerenerven en een achterland met uitgestrekte graslanden.

Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

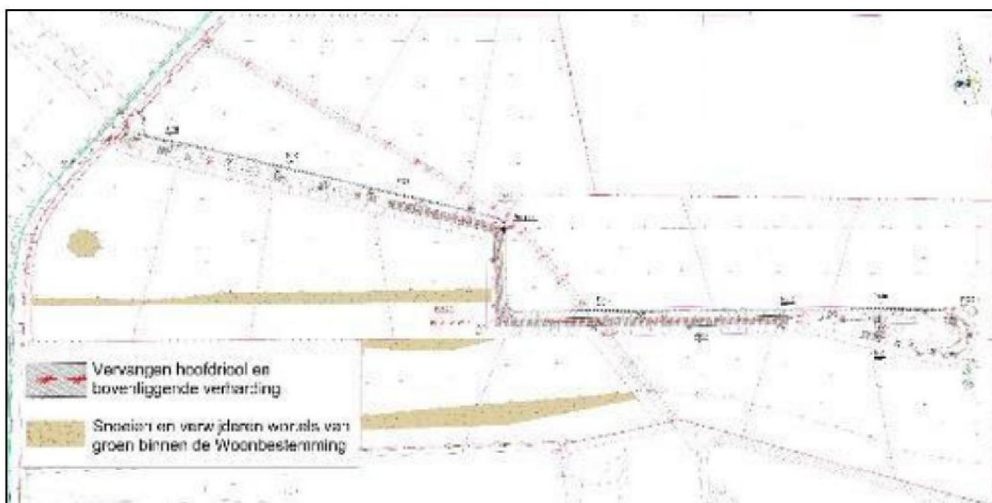
Topografische kaart met globale ligging plangebied. Bron: ArcGis.

Luchtfoto met ligging plangebied. Bron: PDOK.

2.2 Huidige situatie

Het plangebied bestaat uit onbemest grasland met verscheidende brede groensingels langs de noord- en zuidgrenzen. Het grasland is sinds 1999/2000, bij de aanleg van de weg- en groenstructuur, niet meer bemest. Daarna is het grasland beweide met schapen en paarden. Dit gebruik is in het najaar van 2022 bij de start van de bouwrijpwerkzaamheden stopgezet. Tussen de groensingels en het grasland staat een afasering. Door het plangebied loopt een verharde weg met aan weerszijden zomereiken. Tevens loopt er een greppel door het plangebied die grotendeels droog staat. De luchtfoto in de vorige paragraaf geeft een impressie van het plangebied, voordat in november/december 2022 de bouwrijp- en snoeiwerkzaamheden uitgevoerd werden.

Tekening met aanduiding belangrijkste bouwrijp- en snoeiwerkzaamheden.

In november/december 2022 zijn in het plangebied onder ecologische begeleiding werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van de geplande ruimtelijke ontwikkeling,

overeenkomstig de hiervoor met de gemeene Barneveld gemaakte afspraken. De asfaltweg en het onderliggende hoofdriool zijn op een deel van het tracé vervangen. Ook is, binnen de bestemming Wonen, een klein deel van de aanwezige groensingels geroid. Aan de noordrand van het perceel met kavelnummer 11 (zie navolgende afbeelding) is na de rooiwerkzaamheden van de groensingel ter plaatse, het aanwezige hekwerk ook op de noordelijke perceelsgrens geplaatst. Tenslotte is ter voorbereiding van de aanleg van inritten naar enkele percelen in het midden van het plangebied een duiker in de greppel geplaatst. Zie voorstaande tekening en onderstaande afbeeldingen voor een impressie van de uitgevoerde werkzaamheden.

Foto's van situatie na uitvoering bouwrijp- en snoeiwerkzaamheden.

2.3 Toekomstige situatie

Het voornemen is om binnen het plangebied het landgoed met 15 vrijstaande woningen te (laten) realiseren, conform onderstaande kaveltkening.

Kaveltekening. Bron: OMA.

Dit plan is vrijwel identiek aan het eerdere bouwplan uit 2009/2010, waarvoor het geldende bestemmingsplan is vastgesteld. De bestaande groensingels binnen het plangebied blijven behouden. Aan de binnenzijde van de groensingels staat een

afrastering. De bestaande infrastructuur binnen het plangebied zal zoveel mogelijk worden ingepast en blijft waar mogelijk behouden. De greppel binnen het plangebied zal worden verruimd.

3 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming (wetten.overheid.nl). De artikelen waarin in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen allen uit deze wet.

3.1 Verboden en zorgplicht

3.1.1 *Verboden*

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1 tot en met 3.4), voor habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5 tot en met 3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

3.1.2 *Verboden en bescherming das*

De das valt onder het beschermingsregime ‘andere soorten’. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de verboden relevant, zoals is weergegeven in artikel 3.10: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen.

Onder de Wet natuurbescherming (Wnb) geldt de das – anders dan eerder onder de Flora- en Faunawet – niet langer als een soort waarop het verstoringsverbod van toepassing is. Het is vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State dat foerageergebieden in beginsel niet worden beschermd via het soortenbeschermingsregime van de Wnb (AbRvS, 2021; AbRvS, 2022). Een uitzondering daarop doet zich voor als een essentieel foerageergebied zodanig wordt aangetast dat daardoor de functionaliteit van de vaste voortplantings- of rustplaatsen van de betrokken diersoort wordt aangetast. Onder een essentieel foerageergebied wordt daarbij verstaan: een foerageergebied dat van wezenlijk belang is voor het functioneren van de voortplantings- of rustplaats wanneer er geen alternatieve foerageergebieden zijn om eventuele aantasting daarvan op te vangen. Met andere woorden; juridisch gezien is er pas sprake van het opzettelijk beschadigen of vernielen van een vaste rust- of verblijfplaats (de burcht) als de ingreep in het foerageergebied zodanig is dat de das dientengevolge zijn burcht definitief zal verlaten. In dat geval wordt de burcht (vaste voortplantings- en/of rustplaats) zelf niet vernield, maar gaat de functionaliteit van de burcht wel verloren. Ook dit wordt dus wettelijk gezien als beschadigen/vernielen van een vaste voortplantings- en/of rustplaats.

3.1.3 *Zorgplicht*

Naast de beschermde dier- en plantensoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zo veel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

3.2 Opzetvereiste

Bij veel van de in de Wnb genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten opzettelijk te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

3.3 Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de verboden van de wet. De provincie Gelderland heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Gedeputeerde Staten kunnen, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden voor de soorten die vallen onder het beschermingsregime 'andere soorten' (artikel 3.10 lid 2). Hierbij geldt dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Habitatrichtlijn (artikel 3.8 lid 5) of van de belangen van het beschermingsregime 'andere soorten' (artikel 3.10 lid 2) ten grondslag moet liggen.

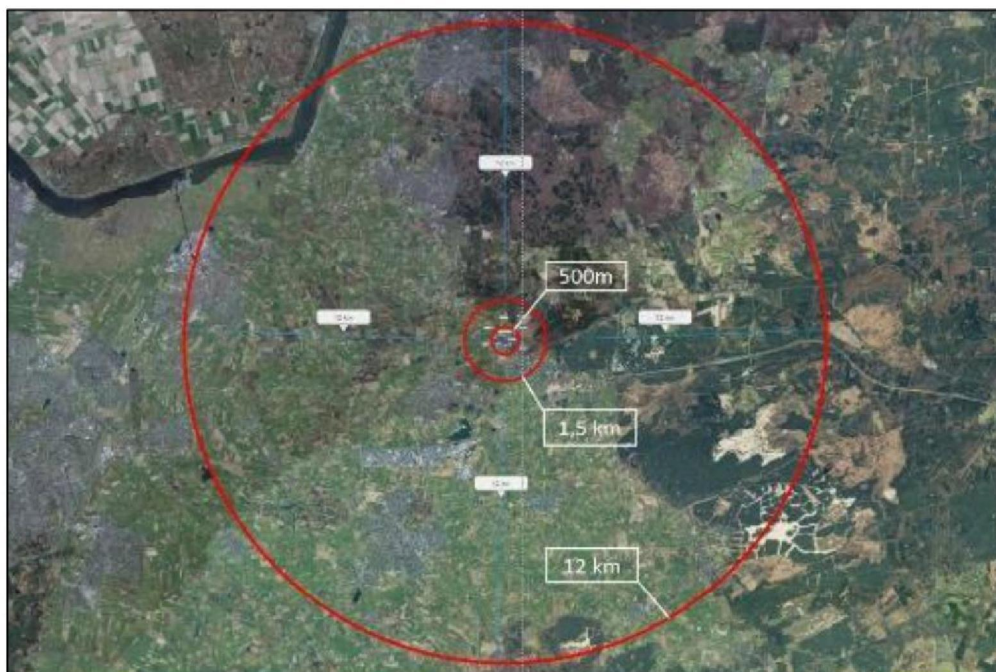
4 Ecologie van de das

4.1 Biotoop

De das leeft in allerlei soorten biotopen en heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap, met akkers, bosjes, weiland en houtwallen. Leefgebied van de das moet voldoende dekking bieden, met weinig verstoring, een groot voedselaanbod, een bodem waarin ze goed kunnen graven en met een grondwaterstand lager dan 1,5 meter onder het maaiveld.

4.2 Voedsel

De das is een omnivoor. Het belangrijkste voedsel voor de das zijn regenwormen. Daarnaast eten ze vruchten, noten, granen, paddenstoelen, knaagdieren, egels, slakken en insecten. Dassen vinden hun voedsel voornamelijk in het agrarisch gebied op bemeste grasweiden (regenwormen) en in maisakkers (maiskolven). In meer natuurlijke landschappen geven dassen over het algemeen de voorkeur aan oude en structuurrijke eikenbossen die een jaarrond hoger en gevarieerd voedselaanbod hebben. Het foerageergebied van de das ligt tot ongeveer 1,5 tot 12 kilometer van de burcht. Van belang is dat er voldoende foerageergebied aanwezig is binnen 500 meter tot enkele kilometers van de burcht (Kennisdocument, 2017).

Luchtfoto met aanduiding foerageergebied das op 0,5 km, 1,5 km en 12 km van de burchten.

4.3 Verblijfplaatsen

De das is een sociaal dier dat in familiegroepen bij elkaar leeft. Zijn leefomgeving wordt volgens vaste patronen gebruikt (Kennisdocument Das, 2017). De das hecht aan zijn burcht. Dassenburchten kunnen daarom door verschillende generaties

worden gebruikt. Dassen graven hun burchten zelf, vaak in bos(jes) of houtwallen en liggen nabij gras- en akkerland (zoogdiervereniging.nl).

Burchten zijn de vaste voortplantings- en rustplaatsen van de das. Binnen een territorium van de das kunnen drie typen verblijfplaatsen voorkomen, namelijk een hoofdburcht, bijburchten en vluchtpijpen (BIJ12, 2017). De hoofdburcht is relatief groot en wordt het grootste deel van het jaar gebruikt. Bijburchten worden vaak gebruikt als vluchtplek door (zwangere) vrouwtjes, mannetjes en jonge dassen die uit het territorium worden verjaagd. Vluchtpijpen liggen verspreid binnen het territorium en worden doorgaans bij dreigend gevaar gebruikt. Aan de rand van een territorium hebben vluchtpijpen ook een geurfunctie en bakenen zij het territorium af.

De das deponeert zijn uitwerpselen in zelf gegraven kuiltjes. De putjes zijn meestal 10-15 centimeter diep met een diameter van 10 tot 20 centimeter. Ze worden vaak gevonden rondom de burcht, maar ook in het foerageergebied, waar ze worden gebruikt voor het markeren van het territorium.

4.4 Wissels

Dassen gebruiken vaak vaste paden, zogenaamde wissels welke zijn te herkennen als uitgesleten paden. Wissels worden gemarkeerd door geursporen en met latrines.

4.5 Sociale structuur

De das is een sociaal dier met sterke sociale banden. Ze leven in familiegroepen bestaande uit een volwassen koppel met eventueel jongen en jaarlingen. Dieren van buiten de familiegroep worden uit het territorium geweerd.

4.6 Verstoring

Dassen gebruiken hun reuk- en gehoorvermogen meer dan hun zichtvermogen. Dassen kennen hun territorium dan ook op basis van geuren (Kennisdocument, 2017). Bij verandering van de situatie nabij een burcht, zullen dassen niet snel de burcht verlaten. Tevens is bekend dat bij verstoring of verslechtering in het omliggende leefgebied, dassen geneigd zijn om zolang mogelijk in hun burcht te blijven. Verontrusting geschiedt voornamelijk door sterk wisselende geuren, lichtpatronen, geluiden of trillingen van menselijke activiteiten nabij de burcht. Bekend is dat dassen goed kunnen wennen aan zulke prikkels, met name als deze verder bij de burcht vandaan plaatsvinden en de prikkels niet te sterk variëren in aard en/of in sterkte (BIJ12, 2017).

5 Onderzoeken

In het plangebied werden twee nadere onderzoeken uitgevoerd, één onderzoek door SAB in de periode van december 2018 - maart 2019 en één onderzoek door Els & Linde in januari 2022.

5.1 Onderzoek SAB

Het onderzoek van SAB bestond eruit dat op het terrein sporenonderzoek heeft plaatsgevonden en vier cameravallen. Deze camera's werden geplaatst op 18 december 2018 en verwijderd op 11 maart 2019. Zie navolgende afbeelding voor de locaties.

Locaties cameravallen

Om de ongeveer vier weken werd het plangebied bezocht om de batterijen van de camera's te wisselen. Bij het plaatsen en verwijderen van de camera's en het wisselen van de batterijen werd in het gebied actief naar sporen gezocht. Zie voor de volledige toegepaste methode bijlage 1.

5.2 Onderzoek Els & Linde

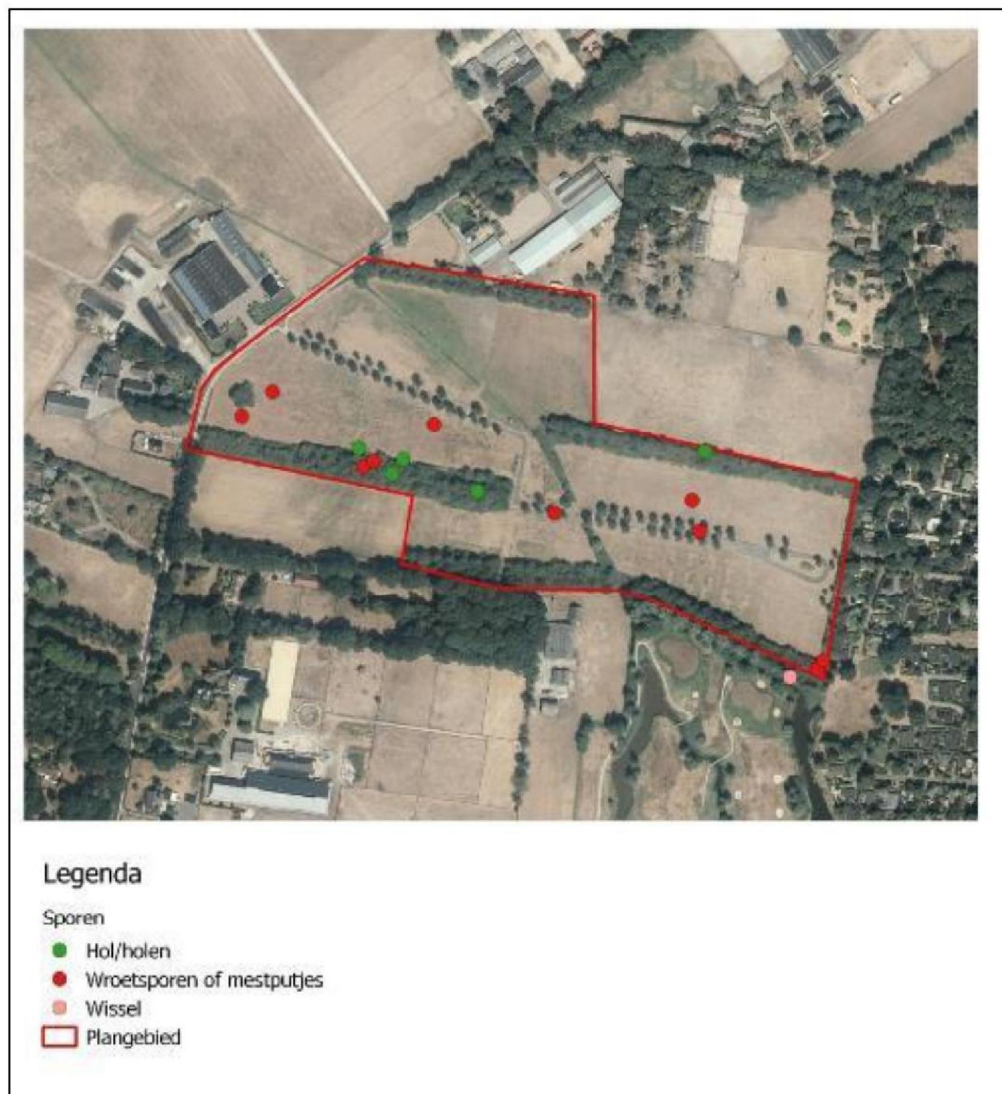
Het onderzoek van Els & Linde bestond eruit dat twee ecologen op 27 januari 2022 het plangebied gedurende een dagdeel gecontroleerd hebben op sporen van de aanwezigheid van de das, waaronder putjes, wroetsporen, wissels en burchten, met inachtneming van de bevindingen uit het eerdere onderzoek van SAB..

6 Resultaten

6.1 Onderzoek SAB

De bevindingen uit het onderzoek van SAB uit 2018/2019 zijn samengevat op onderstaande luchtfoto en in navolgende tekst. Alle waarnemingen uit dit onderzoek zijn weergegeven in bijlage 2.

Tijdens de veldbezoeken zijn sporen van de das aangetroffen. Het betreft wroetsporen, ontlasting, graafsporen, hollen (burchten) en een wissel. De wroetsporen zijn zowel in de singels als in het grasland vastgesteld. Op alle vier de cameravallen zijn dassen vastgelegd. Bij cameraval blauw ging het om één of twee individuen tegelijkertijd. Bij de overige cameravallen betrof het steeds één individu tegelijkertijd. Gezien de aanwezige sporen en waarnemingen op de cameravallen betreffen de hollen een hoofd- en bijburcht. De burchten bevinden zich in de singels. De wissel bevindt zich in de zuidoosthoek van het plangebied, grenzend aan de golfbaan Edda Huzid. Zie navolgende afbeelding.

6.2 Onderzoek Els & Linde

Bij het actualiserend onderzoek van Els & Linde op 27 januari 2022 zijn de burchten, die zich bevinden in de groenstructuren binnen de planlocatie, opnieuw aangetroffen. De locaties komen overeen met de locaties van de burchten die SAB eerder heeft aangetroffen.

Daarnaast zijn enkele wissels aangetroffen, waarvan één duidelijk zichtbare, vanaf de hoofdburcht aan de noordoostzijde van het plangebied door de droogstaande greppel ten westen van de groensingel, kruislings over het grasveld en de ontsluitingsweg, naar de bijburchten in de zuidwestelijke groensingel. Een en ander zoals nader aangegeven op onderstaand kaartmateriaal. In het grasland binnen het plangebied zijn door Els & Linde, buiten de zone van de wissels, geen sporen van de das aangetroffen.

Blauwe sterren: burchten, westelijke bijburcht met 4 pijpen binnen groensingel, oostelijke bijburcht met 2 pijpen, waaronder 1 onder het hek door. Hoofdburcht met 5 pijpen. Blauwe lijnen: wissels. Zoals aangetroffen in 2022.

7 Essentiële elementen in plangebied

In het plangebied zijn dassen en drie burchten aanwezig. De burcht in de noordoostelijke groensingel fungeert als hoofdburcht, de andere twee burchten fungeren als bijburcht. De hoofd- en bijburchten zijn essentiële onderdelen van de leefomgeving van de das. In het plangebied zijn, buiten de houtsingels (worden behouden) en de zone van de wissels, geen (wroet)sporen aangetroffen die zouden kunnen duiden op een gebruik als foerageergebied door de das. Gezien de nabijheid van dit grasland tot de burchten kan niet uitgesloten worden dat het enige functie als foerageergebied vervult. Echter, vanwege het extensieve gebruik door de das, alsmede de relatief geringe oppervlakte van de bouw kavels in het plangebied (in verhouding tot het grote achterland en de potentiële grootte van het territorium van de das) kwalificeert het grasland binnen het plangebied niet als essentieel foerageergebied van de das, dat noodzakelijk is om de functionaliteit van de burchten te waarborgen.

De weilanden ten noorden, oosten, zuiden en westen van het plangebied zijn ook bereikbaar voor de dassen. Het tegen de zuidkant van het plangebied gesitueerde terrein van de voormalige golfbaan Edda Huzid, waar tegenwoordig de natuur haar vrije gang gaat, kan (beter) toegankelijk gemaakt worden.

8 Maatregelen

8.1 Mitigatie

Voor de realisatie van de vijftien woningen binnen het plangebied is het raadzaam mitigerende maatregelen te treffen om negatieve effecten op de das zoveel mogelijk te voorkomen of te verminderen en daarmee overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

8.1.1 *Werken buiten kwetsbare periodes*

De das gebruikt zijn burcht jaarrond. De meest kwetsbare periode voor de das is de voortplantingsperiode. De voortplantingsperiode loopt globaal van december tot en met half juli. De genoemde perioden kunnen eerder of later beginnen of eindigen, afhankelijk van de lokale klimatologische omstandigheden en afhankelijk van de meteorologische omstandigheden voorafgaand aan of tijdens de werkzaamheden (BIJ12, 2017). Het advies is om werkzaamheden binnen het plangebied zoveel mogelijk buiten deze kwetsbare voortplantingsperiode uit te voeren. De werkzaamheden kunnen derhalve van half juli tot en met november uitgevoerd worden. Het betreft dan met name werkzaamheden die veel geluid produceren en binnen een straal van circa 20 meter van de hoofdburcht uitgevoerd worden.

8.1.2 *Behouden wissel*

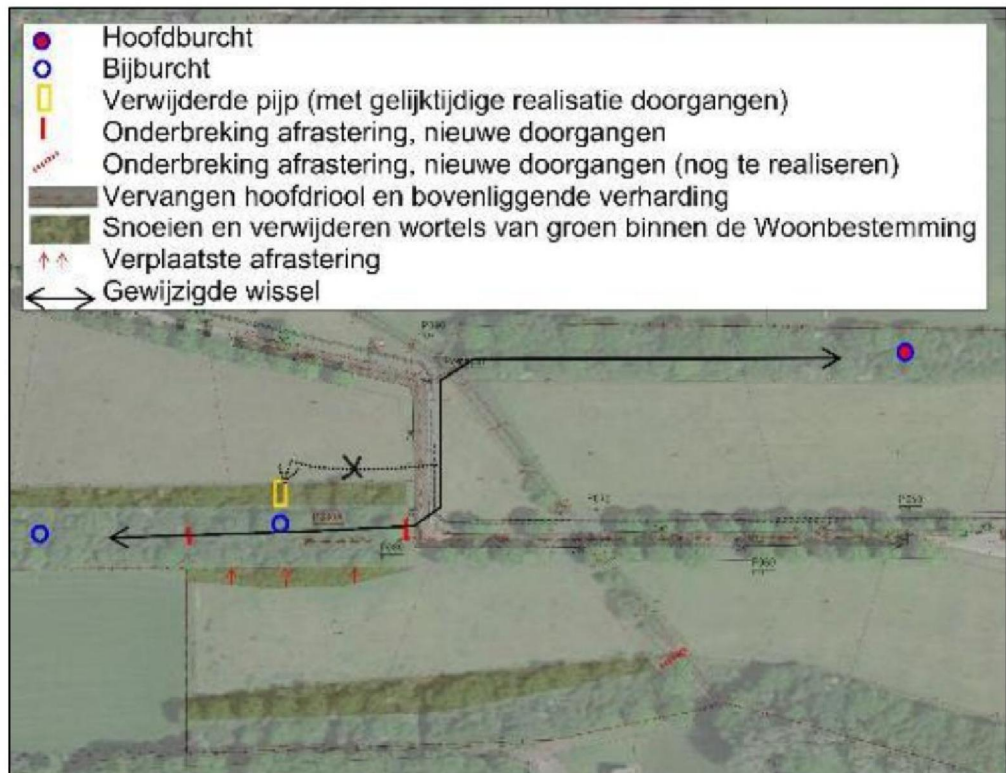
De droogliggende greppel binnen het plangebied loopt dwars door het plangebied, tot aan de Hunnenweg. In de toekomstige situatie gaat de greppel aan de zuidwestzijde over in een geleidelijk oplopende zone met soortenrijk grasland. Aan de overzijde van de Hunnenweg loopt de greppel door het achterland in. De afvoerszijde loopt door naar het terrein van de voormalige golfbaan Edda Huzid, waar de vrije doorgang belemmerd wordt door een afrastering. De greppelzone kan ook in de toekomstige situatie gebruikt blijven worden als dassenwissel en verbindings- en/of geleidingszone richting de jachtgebieden. De dassen kunnen deze landschappelijke geleiding gebruiken om veilig te mitigeren tussen de burchten en de verderop gelegen foerageergebieden.

8.1.3 *Verbeteren wissels ten behoeve van bereikbaarheid burchten en foerageergebied*

De kortste route tussen de noordoostelijke groensingel, waarin de hoofdburcht gesitueerd is, en de zuidwestelijke groensingel, waarin de bijburchten gesitueerd zijn, werd belemmerd door de afrastering die:

- i. op de kop van de zuidwestelijke groensingel stond en
- ii. verderop in deze groensingel stond.

Door deze twee afrasteringen te onderbreken is voor de das een kortere en meer beschutte wissel tussen de burchten en naar het buiten het plangebied gelegen gras-/maïsland gecreëerd. Door een onderbreking te maken in de afrastering aan de afvoerszijde van de greppel, wordt een wissel naar het terrein van de voormalige golfbaan Edda Huzid en een groot foerageergebied gecreëerd. Zie hiervoor navolgende afbeeldingen.

Grafische weergave van aanpassingen ten behoeve van bereikbaarheid van de burchten.

8.1.4 Behouden en beschermen faunapassage en dassenburchten

De hoofdburcht, de bijburchten en de wissels (grotendeels) van de das bevinden zich in de bestaande groensingels binnen het plangebied. De groensingels blijven behouden, want deze vallen binnen de bestemming Groen, waarvoor een aanlegvergunningstelsel geldt, hetgeen betekent dat zonder vergunning geen werkzaamheden mogen plaatsvinden in of aan deze singels. Geadviseerd wordt om de instandhouding van de groensingels en de functie als faunapassage daarnaast privaatrechtelijk te verankeren.

De activiteiten van mensen en dieren bij de burchten dienen geweerd te worden door, in de groensingels, op een afstand van circa 1 meter van de rand en circa 5 meter van de burcht, een hekwerk en/of beplanting met doornstuiken (bijv. braamstruiken) aan te brengen. Geadviseerd wordt om dit privaatrechtelijk te verankeren.

8.2 Ecologisch werkprotocol

Om zorg te dragen voor een juiste uitvoering van de werkzaamheden dient te worden gewerkt met een ecologisch werkprotocol zodat de planning kan worden afgestemd op een juiste mitigatie. Het ecologisch werkprotocol beschrijft de werkwijze die moet worden gevolgd om negatieve effecten op de das zoveel mogelijk te voorkomen of te verminderen en daarmee overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Het protocol geeft tevens de volgorde van werken aan.

8.3 Zorgplicht

Aangetroffen dieren die niet uit zichzelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren intact te worden gelaten.

9 Conclusies en aanbevelingen

In het plangebied zijn drie burchten aangetroffen, die zich bevinden in de bestaande groenstructuren. Het gaat om een hoofdburcht en twee bijburchten. Daarnaast is er één duidelijke wissel waargenomen. Door behoud van de groenstructuren en het treffen van de in dit rapport beschreven mitigerende maatregelen, teneinde de burchten te beschermen, is niet te verwachten dat de werkzaamheden voor het realiseren van de woningen ertoe leiden dat de vaste voortplantings- of rustplaatsen van de das in het gebied (opzettelijk) worden beschadigd of vernield, of de functionaliteit ervan verloren gaat.

De voorgestelde en inmiddels deels al geïmplementeerde verbeteringen en uitbreidingen van het dassenwisselstelsel vergroten het foerageergebied van de das en bieden compensatie voor het grasland dat verdwijnt met de realisatie van de 15 woningen. Geadviseerd wordt te werken conform ecologische werkprotocollen, zodat de werkzaamheden en de planning daarvan kunnen worden afgestemd op een juiste mitigatie.

10 Bronnen

- 1 BIJ12 (2017). Kennisdocument Das Meles meles. BIJ12; Utrecht
- 2 Bommel, F. van, Vreugdenhil, S., La Haye, M. (2015). De Das. Zoogdiervereniging.
- 3 Waarneming.nl (2018) <https://waarneming.nl/species/383/maps> geraadpleegd op 22 september 2019.
- 4 Provincie Gelderland <https://www.gelderland.nl/> geraadpleegd op 22 september 2019
- 5 AbRvS (2021). ECLI:NL:RVS:2021:1457
- 6 AbRvS (2022). ECLI:NL:RVS:2022:1386.
- 7 BIJ12. 2017b. Kennisdocument Das, Meles meles, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.
- 8 www.bij12.nl
- 9 www.ndff.nl
- 10 www.gelderland.nl
- 11 www.rijksoverheid.nl
- 12 www.wetten.nl
- 13 www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1, methode dassenonderzoek SAB

Om het gebruik door de das op het terrein te onderzoeken zijn op het terrein vier cameravallen geplaatst van het type Bushnell Trophy Cam HD model # 119874. De camera's hebben allen een kleurcode gekregen ter verduidelijking van de locatie (wit, blauw, geel en oranje, zie navolgende afbeeldingen). Deze camera's werden geplaatst op 18 december 2018 en verwijderd op 11 maart 2019.

Om de ongeveer vier weken werd het plangebied bezocht om de batterijen van de camera's te wisselen. Ook bij het plaatsen van de camera's en het wisselen van de batterijen is in het gebied actief naar sporen gezocht.

Locaties cameravallen

Camera wit werd bij enkele hopen geplaatst die van een das konden zijn.

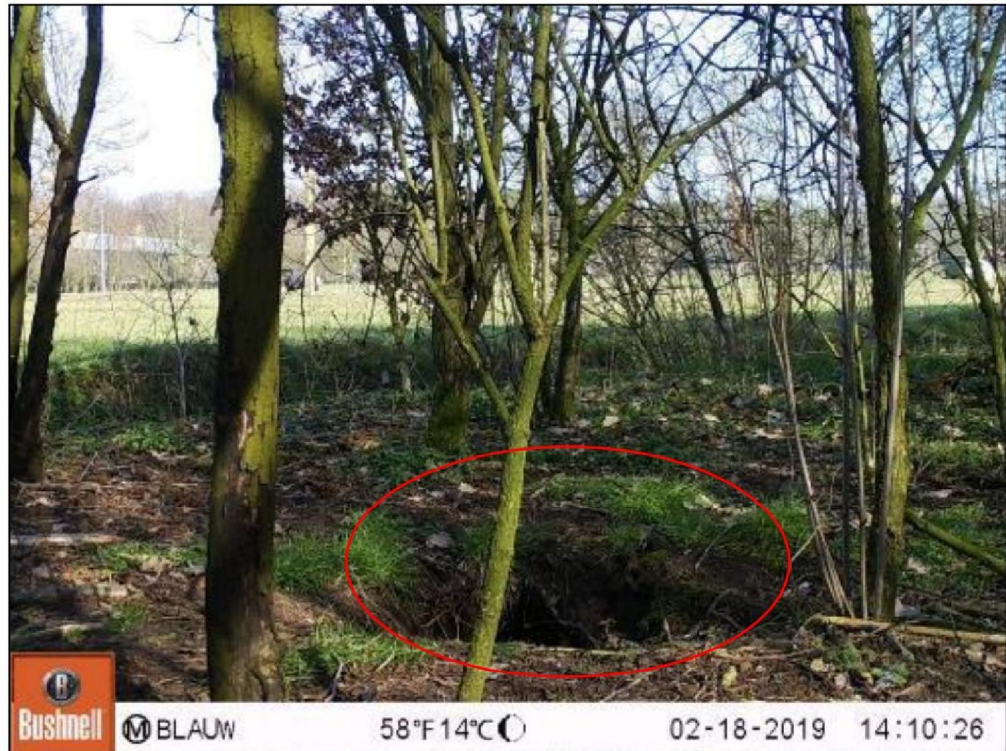
Zicht van camera wit. Een hol is rood omkaderd.

Camera geel is op het grasland gericht. Hier werden eerder wroetsporen aangetroffen. Achter de bomen waar de camera op is gericht staat camera wit opgesteld.

Zicht camera geel

Camera blauw werd ook bij holen geplaatst die van een das konden zijn. Op deze locatie zijn een groot aantal pijpen aanwezig.

Zicht van camera blauw. Het hol is rood omkaderd.

Camera oranje werd geplaatst bij het gaas aan de rand van het plangebied vlakbij de golfbaan. De bodem hier was veel betreden wat kan betekenen dat hier een wildwiel aanwezig is.

Zicht van camera oranje. De wissel is met een rode pijl weergegeven.

Bijlage 2, resultaten dassenonderzoek SAB

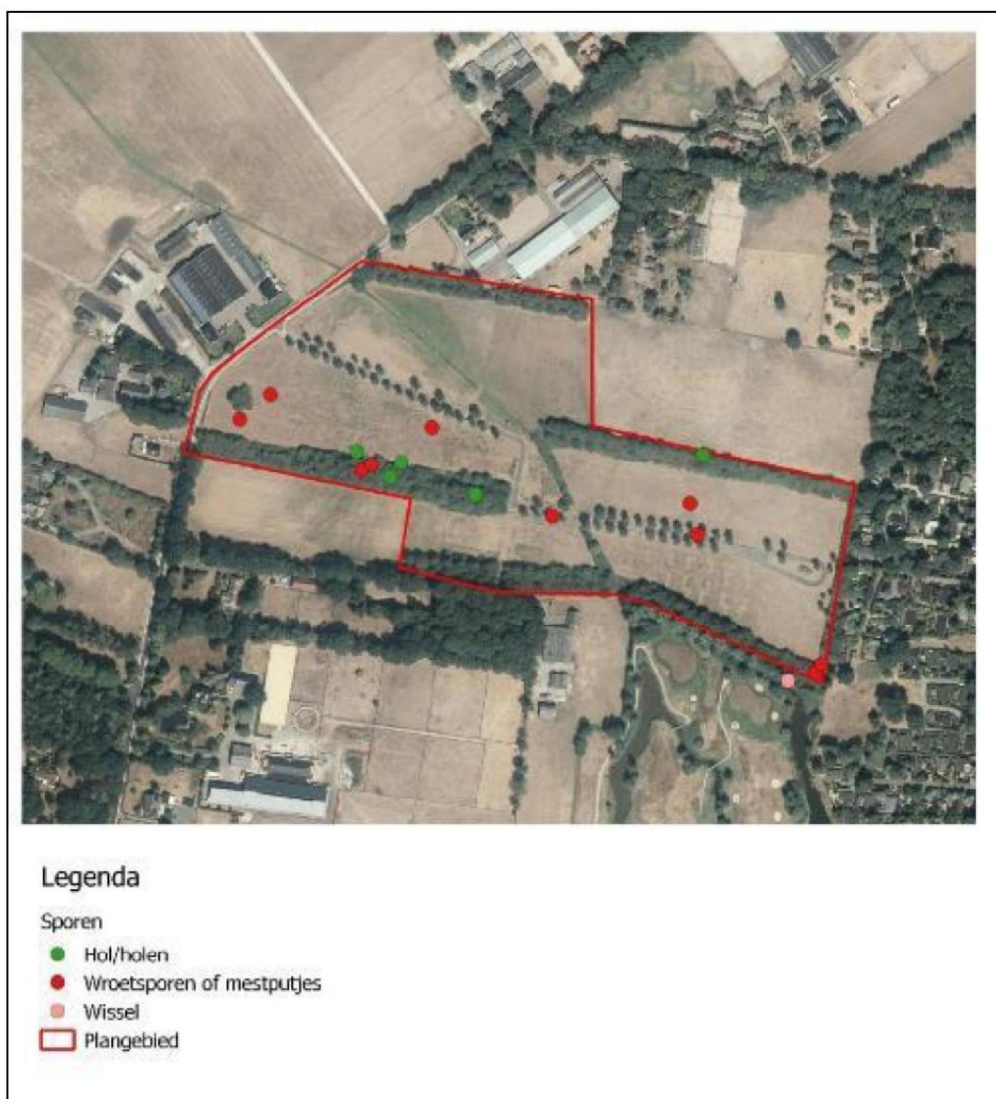
Tijdens de quickscan zijn in de singels in het zuiden van het plangebied op meerdere plaatsen ontlasting- en graafsporen van de das aangetroffen. Ook werden er locaties met hollen gevonden die van een das konden zijn. Rondom de hollen werd verse ontlasting van een das aangetroffen. Ook in het grasland zijn op enkele plaatsen wroetsporen en vraatsporen aangetroffen en werd in de zuidoostelijke punt van het plangebied in de singel een wildwissel gevonden die mogelijk ook door de das wordt gebruikt.

Sporen

Tijdens de verschillende veldbezoeken werden verse wroetsporen in het plangebied en loopsporen bij de wissel aangetroffen (zie navolgende afbeeldingen). Dit maakt duidelijk dat het terrein ook toen door (zeer waarschijnlijk) dassen werd gebruikt.

Graaf en wroetsporen (links) en een wildwissel (rechts).

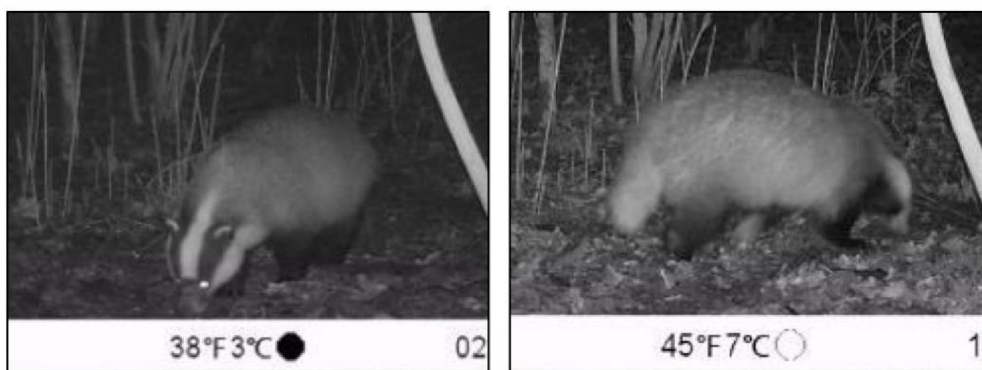

Locaties van aangetroffen holen, sporen en wissel

Cameravallen

Camera wit

Navolgende foto's laten zien dat regelmatig dassen in de omgeving van deze holen aanwezig zijn. Dassen werden gefotografeerd op 21, 28 en 30 december 2018, 3, 4, 7 en 29 januari 2019 en op 5, 14, 20 en 23 februari 2019 en 1 en 3 maart 2019. Er werd slechts één das tegelijk waargenomen. Er lijkt éénmalig een das uit een hol te komen en éénmalig een das het hol in te gaan.

Enkele waarnemingen van Camera Wit. De das werd bij de camera gefotografeerd.

Camera geel

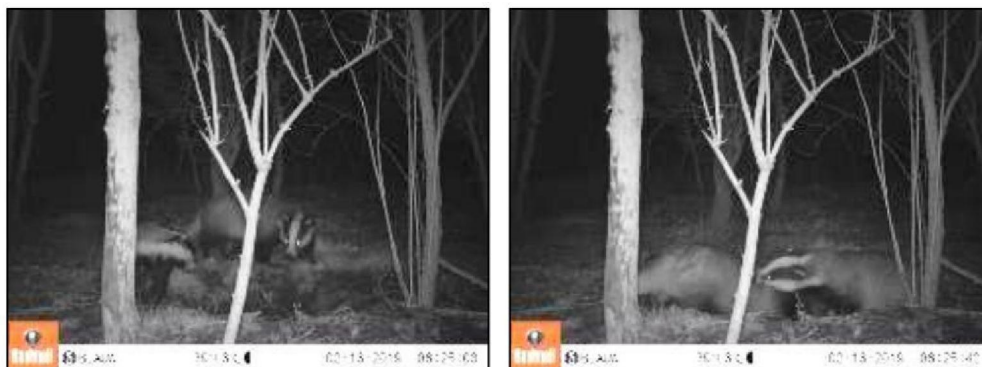
Ook bij camera geel werd regelmatig een das gefotografeerd. Op 19 tot en met 23 en 25 december 2018, 9 januari 2019 en 6, 10, 20, 23, 26 februari 2019 en 1, 8 en 10 maart 2019 is de das in dit deel van het foerageergebied vastgelegd.

Enkele waarnemingen van Camera Geel.

Camera blauw

Op deze locatie werden dassen zeer regelmatig waargenomen. Regelmatig werden twee dassen tegelijk waargenomen, wat aangeeft dat er een koppel dassen in het plangebied verblijft. Ook zijn de dassen spelend waargenomen. Er is duidelijk zichtbaar dat de dassen het hol in en uit gaan. Dassen werden waargenomen op 3, 9, 12 tot en met 14, 16, 17, 28 en 31 januari 2019 en op 3, 5, 7, 8, 10 tot en met 13, 20 tot en met 26 en 28 februari 2019 en 1 tot en met 11 maart 2019. Op de camera is maar één van de vijf à zes pijpen zichtbaar. Vanwege de hoge activiteit rond de pijp op de camera is het waarschijnlijk dat ook de andere pijpen (intensief) worden gebruikt. Mogelijk is het koppel daarom nog vaker in de burcht aanwezig.

Enkele waarnemingen van camera blauw. Dassenkoppel rond het hol.

Camera oranje

De activiteit van dassen bij de wissel is laag. Slechts twee keer (16 januari en 18 februari 2019) is een das bij de wissel waargenomen. Beide keren is zichtbaar dat deze via de wissel het terrein op komt.

Waarnemingen van camera oranje. De das maakt sporadisch gebruik van de wissel.

Zichtwaarnemingen

Op 20 februari 2019 om 19:46 uur heeft een veldwerker een das waargenomen in het plangebied. Deze was aanwezig in het struweel langs de droogliggende beek in het midden van het plangebied. Zie navolgende afbeelding voor de locatie.

Locatie van de zichtwaarneming van de das

Bijlage 2

Kaart das projectgebied

Project

Advisering das prinsenbosch Voorthuizen

Onderwerp

Dassenburchten binnen projectgebied

Legenda

Bijburcht

Vluchtpijp

Wissels

Projectgebied

Datum

09/06/2023

Versie

D3

Kaartnummer

-

Schaal

1:2000

Kaartondergrond

Luchtfoto/PDOK

Formaat

A3, liggend

Opdrachtgever

Nijhuis

Getekend door

R. van Heumen

Projectnummer

23205

Zuiderzeelaan 53

8017 JV ZWOLLE

T 038-4236464

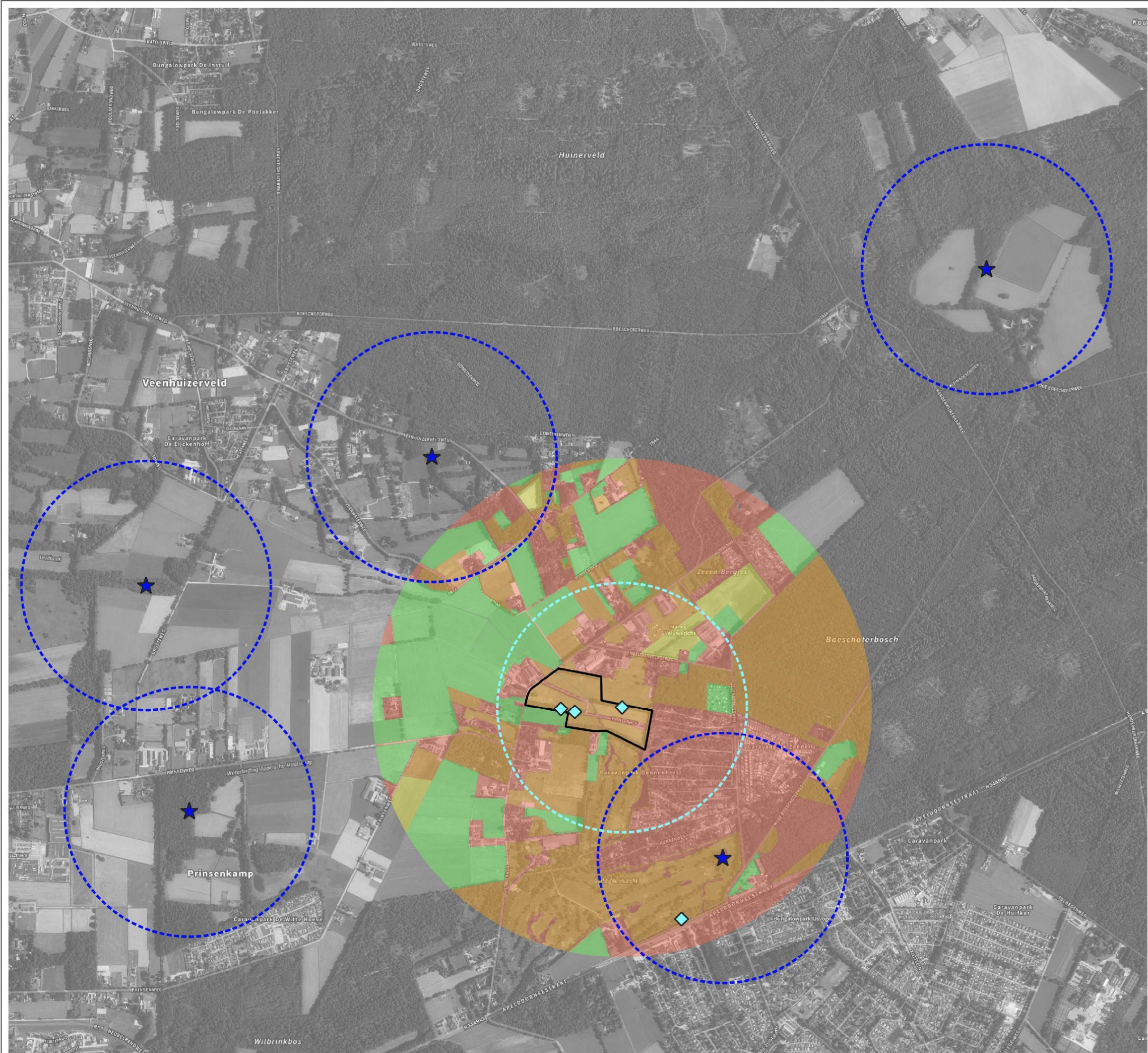
I www.ecogroen.nl

advies & ingenieursbureau

000000062

Bijlage 3

Overzichtskaart omgevingscheck das

Project
Advisering das prinsenbosch Voorthuizen

Onderwerp
Overzichtskaat dassen

Legenda

Projectgebied

Bijburcht

Hoofdburcht

500 meter zone foerageergebied

Bijburcht

Hoofdburcht

Geschiktheid foerageergebied

Geschikt

Periodiek geschikt

Weinig geschikt

Ongeschikt

Datum
07/06/2023

Versie
D2

Kaartnummer
-

Schaal
1:15000

Kaartondergrond
Luchtfoto/PDOK

Formaat
A3, liggend

Opdrachtgever
Nijhuis

Getekend door
R. van Heumen

Projectnummer
23205

Zuiderzeelaan 53
8017 JV ZWOLLE

T 038-4236464
I www.ecogroen.nl

